
Tensta museum: Fortsättning
Med Konstskatten: Guldkorn från
Tenstas kommunala skolor
7.2–31.12 2018

Konstskatten: Guldkorn från Tenstas kommunala skolor

Tensta konsthall 7.2–31.12 2018

Annette Fahlsten, Asger Jorn, Berta Hansson, Björn Jonson, Carl Larsson, Christina Rundqvist, Dagmar Rickman, Elsa Björkman-Goldschmidt, Eric Detthow, Folke Lind, Gert Aspelin, Hans Viksten, Hokusai Katsushika, Ingegerd Möller, Joaquin Ibanez-Arellano, KG Karl Gustaf Nilson, Kristina Anshelm, Lars Börjesson, Lea Ahmed Jussilainen, Merete Herrström, Per-Erik Hagdahl, Randi Fisher, Reinhold Ljunggren, Stig Åsberg, Sven X:et Erixson, Sven Ljungberg, Ulf Wahlberg och Urban Torhamn

I samarbete med Stockholms stadsmuseum arrangeras en utställning om den offentliga konsten i skolan. Ett trettiotal konstverk som vanligtvis återfinns i korridorer, lärarrum och matsalar i Tenstas kommunala skolor, lånas in och ställs ut i konsthallens klassrum. Tillsammans öppnar de upp för samtal och lärdom om efterkrigstidens konsthistoria i Sverige och de bildningstankar som ligger till grund för varför vi har konst i våra offentliga miljöer. Utställningen omfattar verk av bl a Carl Larsson, Sven X:et Erixson, Randi Fisher och Berta Hansson.

Samtidigt arrangeras ett program på skolorna där de tomma utrymmena aktiveras tillsammans med inbjudna konstnärer som gör workshops och tillfälliga konstinstallationer. Inbjudna konstnärer är Bernd Krauss, Mats Adelman, Nina Svensson, Peter Geschwind, Thomas Elovsson och Ylva Westerlund. På konsthallen planeras evenemang bestående av lärar-seminarier, konstvandringar och skolvisningar. Områdets 76 skolklasser bjuds in till konsthallen. Föredlingsprojektet Konstdetektiverna (2015–2016) föregick utställningen. Under ledning av konstnären Pia Sandström och arkitekten Stefan Petersson fick elever och lärare på Elinsborgsskolan, Enbacksskolan och Gullingeskolan gå in i rollen som konstdetektiver och leta efter

konst på den egna skolan, t ex i skolmatsalen, korridorer, källare, lärarrum och på skolgården. Hade de sett de här konstverken förut? Hur länge har de funnits här? Vilka är konst-närerna bakom dem? Vilket förhållande har eleverna till dem? Konstskatten genomförs i samarbete med Elinsborgsskolan, Enbacksskolan, Gullingeskolan, Hjulstaskolan, Spånga gymnasium och Tensta gymnasium. Under året bjuds samtliga skolklasser i Tensta in till visning av utställningen. Som en del av Tensta museum: Rapporten från nya Sverige.

Hur kommer det sig att det finns konst i Tenstas kommunala skolor? De verk som ingår i **Konstskatten: guldkorn från Tenstas kommunala skolor (1910-1988)** har hamnat på skolorna på olika sätt och under olika perioder. Orsaken har dock varit densamma: att göra det möjligt för barn och unga att på nära håll uppleva konst i original. Konstverken tillhör nuförtiden Stockholms kommun som genom Stadsmuseet/Stadens konst placerats på skolorna.

Medan flera av Tenstas grundskolor byggdes under 1960- och 70-talen invigdes Tensta gymnasium 1984, som ett av Stockholms modernaste och bästa gymnasier som både fick överta den anrika konstsamlingen från det nedlagda Norra Latin och ta emot nya verk av bl a Veronica Nygren och Torsten Renqvist. Viljan att placera konst på skolor går tillbaka till andra hälften av 1800-talet då konsthistoria som akademiskt ämne etablerats och konstmuseer byggts i de flesta europeiska storstäder. Under samma period blev bilder allt vanligare i undervisningen, främst genom reproduktioner och illustrationer i läroböcker. I Sverige infördes den allmänna folkskolan 1842 som stipulerade att varje socken och stadsdelsförsamling skulle starta en skola med godkända lärare. Det gick dock långsamt och fem år senare var inte ens hälften av barnen inskrivna i den fyraåriga skolgången. En mängd folkskolor byggdes på landsbygden, mestadels i trä, medan städerna fick "skolpalats", ståtliga byggnader ritade

---

av mer eller mindre kända arkitekter. Skolsystemet blev alltmer sekulariserat men med stora variationer över landet eftersom varje kommun kunde bestämma sin egen läroplan. Först 1962 skapades ett enhetligt skolväsende över hela landet, då folkskola, flickskola och läroverk blev en enhetlig statlig grundskola med nio årskurser.

Pedagoger som Carl G Laurin (1868-1940) och Ellen Key (1949-1926) argumenterade vid förra sekelskiftet för vikten av att stimulera skolbarnens och de ungas konstintresse genom att besöka och studera traktens monumentala byggnader och museer. Laurin underströk i texten *Konsten och skolan* från 1899 vikten av att barn fick lära sig att "använda ögonen" och han menade att det var hög tid att "föra konsten till ungdomen och ungdomen till konsten". "Endast det bästa är godt nog" i det arbetet, enligt Laurin. Rötter fanns i romantikens omsorg om det ursprungligt kreativa hos barnet och en strävan mot personlighetsfostran. Samtidigt var tankar kring konstens allmänt förädlade funktion vanliga. Key, som år 1900 publicerade den banbrytande boken *Barnets århundrade*, menade t ex att det fanns en direkt koppling mellan skönhet, ordning och renlighet. Konst i skolan sågs som positivt både för historieundervisningen och den estetiska utvecklingen. Inspiration hämtades från Alfred Lichtwarks (1852-1914) pionjär-arbete på Kunsthalle Hamburg där han under decennierna runt 1900 lade grunden till det som idag kallas musei-pedagogik. Den idealistiske konsthistorikern och socialkritikern John Ruskin (1819-1900) och William Morris (1834-1896), textilformgivare, författare och aktivist förknippad med den s k Arts and Crafts-rörelsen, var också viktiga influenser.

I slutet av 1800-talet fick en handfull enskilda skolor i Sverige stora väggmålningar med patriotiska och på andra sätt uppbyggliga motiv, bl a Reinhold Callmanders (1840-1922) väggmålningar med fornnordiskt tema i Göteborgs realläroverk 1888 och Carl Larssons (1853-1919) Svenska

kvinnan genom seklen år 1891 på Elementarläroverket för flickor, också i Göteborg. Väggmålningarna kom främst till på initiativ av rektorer och med hjälp av privata donationer. Tack vare den i Stockholm år 1897 grundade Föreningen för skolornas prydnad med konstverk, från och med 1903 kallad *Konst i skolan*, försågs ett stort antal skolor å ena sidan med specialbeställda monumentala konstverk, och å andra sidan med reproduktioner av historiskt och samtida måleri. De skolor som blev medlemmar betalade en medlemsavgift och snart uppstod filialer i andra städer. Liknande föreningar fanns redan i Tyskland och England, och Norge och Finland följde efter under 1900-talets första decennier. Vissa konstnärer, bland andra Anders Zorn (1860-1920) och prins Eugen (1865-1947), skänkte intäkterna från några av sina egna utställningar så att en fond kunde skapas för att i tillägg till medlemsavgifterna bekosta verksamheten. I Stockholm kan Norra Latin, Norra Real, Södra Latin, Nya Elementar och Olovslundsskolan nämnas för sina ambitiösa muralmålningar.

Efter Andra Världskriget fick arbetet med att demokratisera konstlivet och sprida konsten till vidare kretsar ett uppsving. 1948 års konstutredning pläderade för att konsten skulle nå alla samhällsskikt. I Sverige infördes grundskolan med fokus på de enskilda eleverna, som skulle tränas att använda sina egna ögon, för att se, förstå och känna för konst. Det ansågs hjälpa människan att bli medveten om sin situation. En ny förening med samma namn som den äldre sammanslutningen, *Konst i skolan*, bildades 1947 för att arrangera vandringsutställningar med såväl originalkonst som reproduktioner. Utställningar med originalkonst innehöll vanligtvis 15–20 verk som presenterades på medföljande skärmväggar i klassrum och andra skollokaler. Enskilda konstnärer lånade ut egna arbeten men även samlare och gallerister ställde verk till förfogande. Konstnären Sven X:et Erixson hade t ex under flera år en stående vandringsutställning. Det stora antalet kvinnliga konstnärer i föreningens utställningar har förklarats med

att de oftare än männen var beredda att låna ut verk. Skolor erbjöds också möjligheten att köpa in konstverk för långvarig visning, många gånger i samarbete med Konstfrämjandet som sedan grundandet 1947 producerade grafikupplagor till överkomliga priser med många av tidens främsta konstnärer.

Ett omfattande pedagogiskt program kopplades till vandringsutställningarna som ofta var tematiska, bl a **Ansikten och masker, Tio målarinnor och Träd**. Den sistnämnda innehöll både originalkonst, barnteckningar, reproduktioner och fotografier och ansågs lämplig för undervisning i teckning, hembyggs-kunskap, naturkunskap och naturskydd. Utöver en viss "konstfostrande" effekt var önskan att konsten skulle fungera som pedagogiskt verktyg över ämnesgränserna – konsten skulle fungera integrerande. Genom det s k Kungafondsanslaget kunde Konst i skolan från mitten av 50-talet även köpa in konst och placera på skolor över hela landet. Föreningen kom att i hög grad bli en landsbygdsorganisation, med särskilt inflytande utanför de städer som hade egna konstmuseer, dvs Stockholm, Göteborg, Malmö, Eskilstuna och Norrköping. I glesbygden var det inte ovanligt att Konst i skolans utställningar erbjöd första tillfället någonsin då originalkonst kunde upplevas på plats och ställe. 1967 gick Konst i skolan ihop med det nystartade Riksutställningar och blev där fram till 1976 en avdelning specialiserad på just konst i skolor. Av Riksutställningars 212 utställningar år 1973 var 151 skolutställningar. Under den här perioden användes gärna s k lådoutställningar och de kom att mer och mer klassas som "läromedel".

Stockholms konstnämnder bildades under första hälften av 1960-talet, i kölvattnet av att Statens konstråd inrättades år 1937 och att den s k enprocentsregeln tillämpades alltmer efter andra världskriget. Enprocentsregeln innebär att en procent av bygg- och ombyggnadskostnader går till konstprojekt på plats. Skolans konstnämnd var en av konstnämnderna,

och 1993 slogs de alla ihop och blev Stockholms konstråd, där Konstkansliet fick i uppdrag att väcka intresse för konst och skolmiljön, inte minst genom verk på skolgårdar. "Lust att lära genom konsten och genom eget skapande", menade Monika Wallin på dåvarande Konstkansliet (nu Stadsmuseet/Stadens samling) i en text från 1997, är en av skolans viktigaste uppgifter.

Maria Lind

VERK I UTSTÄLLNINGEN

Annette Fahlsten, Solfjädrar och kvistar av äppelblom, skiss, 1985
29x75 cm, gouache
Tensta gymnasium

Solfjädrar och kvistar av äppelblom är en skiss i gouache för en muraltextil för Tensta gymnasium. Den färgglada men samtidigt harmoniska och stillsamma kompositionen är av det dekorativa slaget där motivet är tydligt inspirerat av japansk kultur. Solfjädrarna och äppelblomkvistarna svävar över en rödrosa bakgrund med mönster i vitt. På Konstfack utbildade sig Annette Fahlsten (1943 Stockholm/Bäckmora) i dekorativt måleri och jobbade där mycket med textiltryck och scenografi. Hon var med och grundade konsthantverkskollektivet Textilgruppen 1973 med ett fyrtiotal medlemmar. Hon arbetar både i måleri och textil och har gjort två stora emaljverk för Silja Lines färjor.

Asger Jorn, Utan titel
44x58 cm, litografi

I Asger Jorns (1914-1974) svartvita litografi skymtas två gestalter i förgrunden och bakom dem syns ett bergslandskap. Den vänstra gestaltens bakåtlutade ben och det skräckslagna ansiktsuttrycket till höger i bilden skapar tillsammans ett intryck av oro. Blandningen av hotfullhet och komik är återkommande i Jorns bildkonst. 1948 är han med och bildar konstnärgruppen CoBra (1948-51), en sammanslutning konstnärer från Köpenhamn, Bryssel

---

och Amsterdam som använde sig av ett delvis abstrakt formspråk, klara färger och livlig penselföring. Gruppen var kritisk mot den västerländska konsten och ville uttrycka det omedelbara och fantasieggande som kunde hittas i myter och folkkonst över hela världen. Även barnteckningar tjänade som inspiration i deras strävan att förena konsten och livet.

Berta Hansson, Barnet
Inköp 1985
37x30 cm, torrnål
Enbacksskolan

I det svartvita torrnålstrycket *Barnet* skildrar Berta Hansson (1910-1994 Hammerdal/Stockholm) barnens relation till vuxna. I förgrunden syns ett barn i en vuxens famn, med ansiktena tätt intill varandra. Bakom dem finns barn och vuxna i olika lekliknande situationer, bl a ser ett litet barn ut att ta sina första steg. *Barnet* är tillsammans med *Ålderdomen* Hanssons vanligaste motiv. Hon fann hos de unga och de gamla en oskyddad nakenhet och naturlighet som hon lockades av. Under åren som lärare i lapplandskommunen Fredrika blev eleverna motiven i hennes många teckningar och målningar som alla hamnade i skrivbordslådan. Att Berta Hansson skulle bli en av de kända kvinnliga expressionisterna vid sidan av Siri Derkert och Vera Nilsson var inte alltid en självklarhet. Hennes pappa menade att läraryrket var tryggare men när Elsa Brändström, krigssjuksköterskan som fick epitetet "Sibiriens ängel" efter sina insatser under första världskriget, upptäckte Hansson under ett besök i Fredrika tog livet en ny vändning. Tack vare Brändström erbjöds Hansson 1943 en utställning på Stockholmsgalleriet Färg och Form. Hansson kom sedan att ägna sig åt konsten på heltid. Hon tyckte om att resa och i början av 1950-talet gav hon sig av till Sydafrika på inbjudan av en sydafrikansk konstnär. Med på resan följde konstnären Elsa Björkman-Goldschmidt. Hansson stannade i Sydafrika i ett och ett halvt år och engagerade sig starkt i samhället.

Utöver den undervisning som hon höll i där startade hon tillsammans med den svenske biskopen Helge Fosseus en konsthantverksskola för att lyfta det traditionella konsthantverket som höll på att glömmas bort.

Björn Jonson, Barn, 1939
28x22 cm, etsning
Enbacksskolan

"Man ritade inte med handen utan med hjärtat" har Björn Jonson (1903-1991 Stockholm) sagt. Det märks i torrnålsgravuren *Barn* från 1939 som föreställer två barn i olika åldrar där det äldre barnet tycks hjälpa det yngre att kissa. Jonson var tecknare som med sin penna ofta skildrade hemstaden Stockholm, särskilt de proletära delarna, och de människor som fyllde dess gator. Året innan *Barn*s tillkomst, 1938, var ett genombrottsår för Jonson som då deltog på Nationalmuseums återkommande grupputställning "Unga tecknare". Torrnålstekniken kom att bli central i Jonson konstnärskap efter att han lärt sig den under sin skoltid på Konstakademiens grafikskola. Tekniken gav hans bilder en känsla av liv och rörelse som var viktigt för hans vardagsmotiv.

**Carl Larsson, S:t Göran och draken
1896, 46x63 cm, litografi
Ursprungligen Norra Latin
Tensta gymnasium**

Legenden om riddaren Sankt Göran som räddade prinsessan från en drake har upprepade gånger lockat konstnärer. Sankt Göran är ett kristet helgon och i legenderna om honom berättas det hur han räddade kungens dotter från en pestsmittad drake. För att hålla draken nöjd hade staden Silene i Libyen offrat barn och kvinnor till den. Då offren lottades ut hamnade lotten till slut på kungens dotter. Efter att Sankt Göran räddat dottern och tagit den skadade draken till kungen erbjöd han sig att döda draken i utbyte mot att staden blev kristen. I Carl Larssons (1853-1919 Stockholm) litografi förvandlas den dramatiska och heroiska scenen till ett rollspel i barnkammaren. Pojken står med sitt svärd och tittar på flickan i prinsessklänning som han precis har räddat från draken. Drakens huvud ligger skrämmande kvar på klänningens släp och påminner om det farliga. På väggen bakom barnen skymtar den klassiska scenen med Sankt Göran och draken fram som barnen måste ha blivit inspirerade av.

Carl Larsson, som har beskrivits som Sveriges mest kände konstnär, hade vid den här tiden ännu inte fått sitt monumentala genombrott, som kom 1896 i samband med uppdraget med de pampiga freskomålningarna Midvinterblot inne i Nationalmuseum. Men han var på gång som monumentalmålare och strax före uppdraget för Norra Latin hade han utfört väggmaleri för en flickskola i Göteborg. Där hade han, med sin karaktäristiska romantiska berättarglädje, skildrat historiskt viktiga kvinnor som "Vikingakvinnan", den Heliga Birgitta och Fredrika Bremer samt i slutet några botaniserande skolflickor. Larssons bildspråk i litografien är besläktat med hans folkära akvareller från hemmet i Sundborn i Dalarna där han bodde med sin familj, speciellt den ljusa interiören och de rosenkindade barnen. Carl Larsson var

inte främmande för att röra sig i flera uttrycksformer. Han använde sig bl a av akvarell, pastell, oljemåleri och grafik.

**Christina Rundqvist,
Samtal i Yarrowonga, 1981
50x58 cm, färglitografi
Gullingskolan**

I Christina Rundqvists (1940 Stockholm) färglitografi Samtal i Yarrowonga från 1981 skildrar konstnären en kängurus möte med en pelikan. Färgerna går i rött och grönt och stilen påminner om barnteckningar i sin oskolade spontanitet. Den s k naivistiska stilen är ett återkommande element i Rundqvists konstnärskap. Motiven har under åren främst varit djur. Hon har sagt att hon strävar efter att hitta djurens sätt att tänka och uppleva och på det sättet blir hennes djurmotiv ofta personliga. Samtal i Yarrowonga, en stad i Australien, är inte bara två djur som står mitt emot varandra – de interagerar och kommunicerar med varandra. På Norra Bantorget finns hennes porträttrelief av Anna Sterky, redaktör och fackföreningskvinna, och på Hjulsta tunnelbanestation kan fågelplanschen Sjöfåglar ses.

Dagmar Rickman, Punkare, 1980
36x35 cm, olja på pannå
Gullingskolan

På baksidan av oljemålningen Punkare från 1980 har Dagmar Rickman avslöjat var skildringen utspelar sig. Där har hon nämligen skrivit en längre titel: Punkare på Sergels torg. Verket kretsar kring två svartklädda punkare som tittar varmt på varandra där de står vända frontalt mot betraktaren. Rickman har med färger och toner tydliggjort att verket handlar om dem. Fasader, golv och människor i bakgrunden är målade i dovare toner vilket skärmar av punkarna från deras omgivning. Deras personligheter uttrycks inte i naturalistiska ansiktsdrag utan uttrycks snarare, likt en serieteckning, av deras kroppshållning och blickar. Rickman hämtade mycket inspiration från sina målarresor till Österlen och på resorna till Europa var skissblocket alltid med.

Elsa Björkman-Goldschmidt,
Från Strandvägen
Inköpt 1973
45x35 cm, etsning
Spånga gymnasium

Elsa Björkman-Goldschmidts (1888-1982 Linköping/Stockholm) etsning Från Strandvägen köptes in 1973. I fokus ligger Skeppsholmen sett från Strandvägen på Östermalm. På holmens topp reser sig den dåvarande Skeppsholmskyrkan som inte längre är en kyrka utan en konsertlokal och har fått namnet Eric Ericsonhallen. I bakgrunden skymtar ett kyrktorn fram. I förgrunden vilar båtar längs Strandvägen. Björkman-Goldschmidt använder sig av ljus och skugga för att skapa djup i bilden, likt det s k stämningsmåleriet som var populärt vid förra sekelskiftet. Hon tecknar till exempel kyrktornet i bakgrunden med svaga toner vilket ger bilden ett slags rymd. Björkman-Goldschmidt var även författare och journalist. 1916-1918 var hon Röda korsets svenska representant i Ryssland och åren 1919-1924 tillbringade hon i Wien, som föreståndare för Rädda Barnens verksamhet. Som många

kvinnliga konstnärer och författare, däribland Siri Derkert, var hon kursdeltagare på Kvinnliga medborgarskolan vid Fogelstad, en legendarisk skola som grundades 1925, i samband med att kvinnlig rösträtt infördes i Sverige.

Eric Detthow, Flickpension, 1921
61x50 cm, olja på duk
Gullingskolan

I målningen Flickpension från 1921 skildrar Eric Detthow (1888-1952 Vassända-Naglum/Stockholm/Paris) en grupp människor med en tankfull stillsamhet. Några flickor har samlats framför en flickpension, ett slags flickskola. Flickskolor infördes på 1870-talet i stora delar av Europa och USA och var med sina skolavgifter oftast reserverade för de välbeställda. Eric Detthow föddes i Vassända-Naglum, Älvsborgs län men han var mestadels verksam i Paris, vars konstklimate påverkade honom starkt. Det var särskilt kubismen och de nyklassicistiska strömningarna han tog intryck av. Medan han i Sverige har fallit i glömska vann han stor uppskattning i Frankrike där han från 1920 och framåt var inbjuden till den årliga Höstsalongen och deltog i grupputställningar tillsammans med många av den tidens stora namn som Henri Matisse, Pablo Picasso och Marc Chagall.

**Folke Lind, Den förtrollade skogen
1974, litografi
Gullingskolan**

I Folke Linds (1931-2017 Göteborg) litografi *Den förtrollade skogen* från 1974 uttrycks en stark politisk ståndpunkt med ett humoristiskt bildspråk. Bilden har formen av ett kungligt familjeporträtt där människorna är utbytta mot taggiga och spretiga granar. Bilden har drag av de familjeporträtt av kung Oscar II och drottning Sofias familj som var vanliga runt förra sekelskiftet. Konsten är i Linds händer ett kommunikationsmedel. Han trodde på individens ansvar och såg det som sitt ansvar som konstnär att förmedla de politiska ideal som han stod för, ofta med ett humoristiskt uttryck. För honom var det självklart att konsten ska ha ett syfte, ett uppdrag. Hans formspråk rörde sig ofta i det surrealistiskt drömlika men han var alltid starkt rotad i verkligheten.

**Gert Aspelin, Gulliver V, 1975
49x37 cm, akvatint
Spånga gymnasium**

Trött på det urbana livet ville Gert Aspelin (1944 Göteborg/Kivik) på 1970-talet fly staden och dess asfalt och återgå till naturen. I det drömska grafiska bladet *Gulliver V* från 1975 ser vi en pojke ligga på marken med vad som tycks vara en picknickfilt intill. Det dramatiska perspektivet gör att endast marken är med i bilden. På filten finns en samling leksaker. Pojken ligger på sidan med ögonen slutna. Medan hans ena hand är vilande leker den andra med fingrarna på marken. Under 1970-talet började Aspelin lyfta fram sin son i sina verk samt föremål från den egna barndomen. Samma år som *Gulliver V* skapades slutade han som lärare på Konstfack och flyttade till Kivik. En stor del av Aspelins konst har handlat om att utforska just Kivik och dess landskap där han fortsatt att vrida och vända på bildelementen, skilja ut och foga samman dem.

**Hans Viksten, Spårnö, 1965
24x31 cm, blandteknik
Enbacksskolan**

Spårnö från 1965 är en abstrakt målning på papper uppbyggd av svävande svarta penseldrag. Penseldragen skiftar i styrka och skapar en rumslighet i det som först tycks platt. En sorts visuell rytm uppstår som både bryts och förtydligas med de diskreta röda penseldetaljerna som slingrar sig över duken. Hans Viksten (1926-1987 Färila/Stockholm) utvecklade sitt abstrakta bildspråk som elev på Kungliga Konsthögskolan 1960-1965. Han fick stor uppmärksamhet i samband med en separatutställning på Stockholms Galerie Burén 1964 där han introducerade sin s k "tredimensionella" konst. Den innebar att han kopplade ett par hörlurar till varje verk där betraktaren kunde höra konstnären ge poetiska kommentarer till verken och spela upp sin egen musik. Viksten var också musiker, vilket är märkbart i många av hans tidiga verk. Senare skulle han lämna det strikt abstrakta måleriet och närma sig det surrealistiska – drömlika - formspråket där föreställande och icke-föreställande element möts.

Hokusai Katsushika, Berget Fuji sett genom vågorna vid Kanagawakusten ca 1832–1833, 26x38 cm, färglitografi Tensta gymnasium

Hokusai Katsushika (1760-1849) är förmodligen den japanska konstnär som med sina stora enhetliga färgytor och dramatiska perspektiv haft störst inflytande på den västerländska konsten, på hela ungdomsperioden i slutet av 1800-talet och i synnerhet de impressionistiska konstnärerna som t ex Claude Monet och Auguste Renoir. Han började använda Fuji, Japans mest kända och heliga berg som anses vara en nationell ikon, i sina träsnitt först vid 73 års ålder, 1832. Först i Trettiosex bilder av berget Fuji, som han är mest känd för, sedan Hundra bilder av berget Fuji. Berget Fuji sett genom vågorna vid Kanagawakusten tillhör den förstnämnda sviten och är en naturskildring i stiliserad form. En enorm våg med klotliknande skum är på väg att slå över de två smala fiskebåtarna som är på väg till Tokyo med levande fisk. I mitten syns det snöklädda berget Fuji och ovanför tornar ett stort moln upp sig. För Hokusai var Fuji framför allt en symbol för odödligheten. Han var själv besatt av tanken på oändligt liv och hoppades kunna erfara det själv.

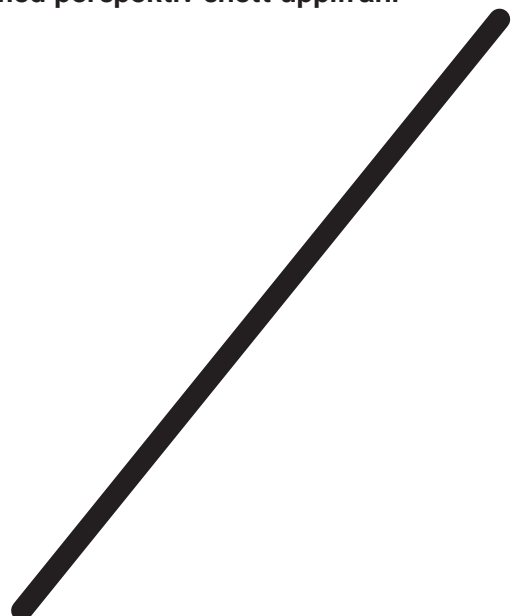
Ingegerd Möller, Lappländsk mark 1983, 155x175 cm, bildväv Tensta gymnasium

Lappländsk mark från 1983 är en bildväv som föreställer det lappländska landskapet i nattligt mörker. Bildytan domineras av två nyanser av blått som både tycks gestalta vatten och himmel. I förgrunden syns en klippa i grått. I det nedre vänstra hörnet skymtar en strand- eller klippremsa där betraktaren står på. I fjärran anas ljus från en stad eller by. Ingegerd Möller (1928 Vålådalen/Stockholm) växte upp i Jämtland och har alltid fascinerats av naturen. När hon flyttade till Stockholm 1946 var det inte konstnär hon tänkte bli utan inredningsarkitekt. Dock blev lusten att teckna fritt större med tiden och hon gick på de kända konstnärerna

Isaac Grünewalds och Otte Skölds målarskola. Den bästa läraren hon hade var dock enligt henne Lennart Rodhe (1916-2005). Hon tog intryck av Rodhes konkretism, en konstinriktning med franska och ryska rötter där de rena formerna och färgerna framhävdes framför den akademiska naturalismen. I Lappländsk mark antyder den avskalade kompositionen med den trekantiga klippan och det diskreta horisontlinjen influensen från Rodhe.

Joaquin Ibanez-Arellano, Tomater på bordet, 1973 22x25 cm, olja på duk Elinsborgsskolan

Tomater på bordet från 1973 är en stillebenmålning, dvs en målning som avbildar livlösa föremål, av den katalansksvenska konstnären Joaquin Ibanez-Arellano (1929 Perpignan/Stockholm). På bordet ligger tre tomater samt ett grönt äpple, sedda snett uppifrån. Medan äpplet står stadigt och upprätt ligger tomaterna på ett sätt som antyder att de rör på sig. Även om bilden på ett sätt är verklighetstrogen finns det vissa inslag av absurditet. Äpplet och tomaterna känns nästan koreografiskt uppställda och perspektivet understryker intrycket av överklighet. Stilleben av frukter och grönsaker är ett vanligt förekommande motiv hos Ibanez-Arellano, ofta som här med perspektiv snett uppifrån.

KG Karl Gustaf Nilson,
Partitur i blått; Partitur i svart;
Partitur i rött; Partitur i violett
1988, 35x35 cm, serigrafier
Tensta gymnasium

I fyra partitur från 1988 låter KG Nilson (1942 Falun/Stockholm/Österlen) kvadrater spelas ut på notblad. Kvadraternas placering är identiska i de fyra verken men färgerna på dem samt själva notbladet varierar. De uttrycker både en samhörighet med varandra och distans. Att formen är identisk i verken betyder inte att upplevelsen av verken är identiska. Det Nilson har förstått är hur människan läser färger och skapar mening genom dem. Med sina litografier har KG Nilson under hela sin konstnärsbana utforskat färgsprakande, geometriska kompositioner och hur de aktiverar seendet. 1972-1983 undervisade han i färglära på Konstfack och släppte en bok i ämnet 1982. I Nilsons konst har motivet i övrigt varierat från kartor och vägleder till öar med hus som har sexkantiga tak.

Kristina Anshelm, Simtur, 1981
40x64 cm, träsnitt
Gullingskolan

I träsnittet Simtur från 1981 syns en kvinnas huvud intill en ankunge. Eller är det en gummianka? Kvinnan betraktar ankan med igenkänning. Spåret i vattnet efter kvinnans rörelse mot fågeln liknar de ytformationer som skapas av ankan, något som understryker kopplingen varelserna emellan. Bilden präglas av ett drömligt lugn där Kristina Anshelm (1942 Stockholm) med trycktekniken lyckas fånga ljuset som reflekteras på vattenytan. Anshelm har specialiserat sig på träsnitt, en teknik hon använder för att forma svartvita bilder där människan, djuren och naturen ofta står i fokus. Det som lockar Anshelm med träsnittet är just ljuset: när det svarta är riktigt mörkt har det ljusa en möjlighet att verkligen lysa fram menar hon. 1998 invigdes hennes verk Tallkrogsdraken på Tallkrogens tunnelbanestation. Bibel 2000, den nya bibelöversättningen, illustreras med Anshelms träsnitt.

Lars Börjesson, Klätten, 1978
60x65, olja på duk
Enbacksskolan

Lars Börjesson (1922-1999 Göteborg) använder svarta och bruna färgskalor i målningen Klätten och får fram en känsla av både mjukhet och hårdhet. En klippa reser sig ur havet, helt stilla medan det omgivande havet är upprört. Stenen ser ut att vara hård och kantig men vattenytan är mjuk och svävande. Den här kontrasten kan förklaras av hans måleriska teknik: Börjesson använde sig av ett slags målargelé, en tidskrävande metod som ger målningarna en speciell yta. Under andra hälften av 1970-talet var han intresserad av havet. Inte av dess symboliska möjligheter utan snarare av dess rörelse och ljusreflektioner. Han tog ofta sin båt ut i havet för att hitta sina motiv. Titeln Klätten kommer av klätt, en nejlikeväxt som är vanlig i Eurasien och norra Afrika men som är mycket sällsynt i Sverige.

Lea Ahmed Jussilainen, Skum, 1989
23x27 cm, färgetsning
Hjulstaskolan

Lea Ahmed Jussilainens (1955 Helsingborg/Stockholm) färgetsning Skum från 1989 är en abstrakt bild som liknar sprucken is på vatten, lera som krackelerar eller ett deltalandskap sett ovanifrån. Naturens processer skapar i konstnärens händer dekorativa mönster där det vackra och trygga kombineras med det hotfulla och oroande. 1989 var Ahmed Jussilainen upptagen av just naturen och vattnet, och fascinerades av kontrasterna mellan yta och djup. Å ena sidan finns djupet, stillheten och klarheten och å andra sidan den kaotiskt skummande ytan – den guldgula färgens ytmässighet samarbetar med det djup som avslöjas i de mintgröna sprickorna. Ahmed har främst arbetat med grafik. Hon har även varit verksam som lärare på Konstfack och 1977-86 ingick hon i Sapphos döttrar, ett konstnärskollektiv som fortfarande är aktiva och som främst arbetar med offentlig konst.

Merete Herrström, Privata samtal 1973,
27x22 cm, akryl
Elinsborgsskolan

Akrylmålningen *Privata samtal* har en enkel komposition: den röda telefonen står på ett tegelrött underlag framför en grön vägg där en lapp med texten "privata samtal undanbedes" sitter. Det finns en underliggande humor i kompositionens banalitet. Merete Herrström (1945 Köpenhamn/Gärnsås) är mest känd för sina, ofta politiskt förankrade, satiriska motiv. Hon var som mest verksam under 1970-talet och målade närmast naivistiskt, en oskolad målarstil som liknar ett barns sätt att teckna. *Privata samtal* lånades ut till Elinsborgsskolan och har sedan dess hängt i skolans telefonbås för lärare, en placering som förstärker Herrströms satiriska ådra.

Per-Erik Hagdahl, Solljus, 1979
97x81 cm, olja på duk
Gullingskolan

I Per-Erik Hagdahls (1929-1982 Stockholm) oljemålning *Solljus* förstärks naturens blåa färger och solens gyllene sken och skapar en närmast impressionsstisk naturskildring. Trädet och bakgrunden tycks upplösta av ljus. Likt impressionisterna har Hagdahl lagt fokus på hur vi ser och upplever naturen snarare än att avbilda den så naturtroget som möjligt. Hagdahl är känd som målare men även som tecknare och grafiker. Han studerade på Konstakademien i Stockholm och gjorde studieresor till Paris.

Randi Fisher, Klätterträd, 1955
128x36 cm, tempera på pannå
Spånga gymnasium

I Randi Fishers (1920-1977 Melbourne/Helsingborg) höga och smala temperamålning *Klätterträd* från 1955 ser vi tre barn i ett träd som tittar på ett tåg i fjärran. Det ena barnet har lyckats klättra upp i trädet medan de andra står på marken. Formspråket är förenklat med mycket få detaljer och

målningen domineras av röda toner. Att bygga upp kompositioner genom geometriska former var en vanlig metod för Fisher och det ser vi även i *Klätterträd*. Tempera är en teknik där färgens bindemedel är vattenlösligt, oftast äggula. Fisher har fått mycket uppmärksamhet för att ha varit den enda kvinnliga konstnären som deltog i grupputställningen *Ung konst 1947* på Galleri Färg och Form i Stockholm. Konstnärerna på utställningen kom att bli kallade för "1947 års män" vilket negligerade Fishers medverkan. Hon ingick i en våg av modernister, med bl a Lennart Rohde, som avfärdade "gallerikonst" som stängd och elitistisk. Istället värderade de konst på offentliga platser – att ha konst i skolor var en självklarhet för henne. *Klätterträd* är ett sent verk av Fisher. Bara ett par år senare skulle hon lämna målardukarna och gå över till glasmåleri.

Reinhold Ljunggren,
Gatumotiv, spansk stad
41x52 cm, färglitografi
Spånga gymnasium

I *Gatumotiv, spansk stad*, troligen gjord kring 1955 i samband med en Spanienresa, antyder den låga solen att det är morgon i staden. Den äldre kvinnan som passar på att arbeta verkar ensam. Scenen från den spanska gatan är dock bara halva bilden. Om en bortser från den berättande miljöbeskrivningen har bilden en geometrisk karaktär som berör det abstrakta. De abstrakta aspekterna i Reinhold Ljunggrens (1920-2006 Ljungby/Trosa) konst uppmärksammades redan av poeten Gunnar Ekelöf i samband med en utställning med konstnärens Trosabilder. Det är Trosaskildringarna som Ljunggren är känd för. Han bodde i den södermanländska staden i decennier och inspirerades av vardagen där. Precis som i *Gatumotiv, spansk stad* gav han Trosaskildringarna en intim ödslighet. Ljunggren var målare från början men det var när han började uttrycka sig i litografier som han nådde sin stora popularitet.

Stig Åsberg, Dam med pälsmössa
1939, 52x42 cm, etsning
Spånga gymnasium

Dam i pälsmössa av Stig Åsberg (1909-1968 Baku/Nacka) är en etsning där både finkänslighet och teknisk virtuositet får komma till uttryck. Kvinnan, som är Åsbergs hustru Lisa, porträtteras i profil med stängda ögon och ett ansiktsuttryck som antyder tankfullhet. Bildens spel med ljus och skugga är ett exempel på Åsbergs tekniska skicklighet, inte minst i kvinnans kläder där varje veck är noggrant framställt. Grafikern och tecknaren Åsberg är främst känd för naturmotiv där minutiös detaljrikedom och naturalism kombineras med surrealistiska och inte sällan makabra inslag. Åsberg gjorde bara några få porträtt. 1939-40 gör han avbildningar av hustrun Lisa i olika positioner, och Dam i pälsmössa är den mest kända av dem.

Sven X:et Erixson, Akvarium
51x79 cm, färglitografi
Inköpt ca 1950
Spånga gymnasium

Akvarium från 1950 är en färgsprakande litografi där alla former är i rörelse. Sven X:et Erixson (1899-1970 Tumba/Nacka) har låtit färgerna och de rundade formerna gå in i varandra och skapa harmoni. Vattnets olika nyanser av blått samsas med fiskarnas röda och gula färger och växtlighetens grönska. Just de fantasifulla färgmönstren är något som den folkkäre konstnären är känd för. X:ets stil präglas av den spontanitet och oskuldsfullhet som ofta kännetecknar barnteckningar. Av den anledningen har hans konst beskrivits som naivistisk. I Akvarium lät Erixson signera runt kanten så att verket skulle kunna hänga både liggandes och ståendes.

Sven Ljungberg,
Skolgården, vinterrast, 1945
22x34 cm, trägravyr
Gullingskolan

I trägravyrerna Skolgården, vinterrast från 1945 skildrar Sven Ljungberg (1913-2010 Ljungby) barnens lek i idyllisk vintermiljö. Bilden präglas av den rörelse som skapas av barnens lek – i princip alla personer i bilden rör sig åt ett eller annat håll. Vissa leker snöbollskrig andra åker skridskor och spelar bandy. För Ljungberg var varje bild han gjorde en minnesanteckning: han kom ihåg varför han målade just den, om det var soligt den dagen och vilka färger han blandade. Hans verk kretsar ofta kring figurmotiv och landskap, särskilt känd blev han för sina återkommande skildringar av den småländska hemstaden Ljungby. Hans stil och motiv liknar Reinhold Ljunggrens, som även han växte upp i Ljungby. Konstnärerna, som också var vänner, skildrade båda småstadslivet med en detaljerad naturtrogenhet.

Ulf Wahlberg, Stilleben III, 1985
49,5x59 cm, färglitografi
Gullingskolan

I **Stilleben III** från 1985 är det inte föremålen i sig som bär på mening utan formernas förhållande till varandra och position i rummet. Stilleben är ett konceptbegrepp för måleri som framställer livlösa föremål, ofta placerade i grupper. Ordet har sina rötter i tyskan och är en sammansättning av orden "stilla" och "liv". Ulf Wahlberg (1938-2014 Stockholm) använder här stillebenmotivet för att skapa ett närmast abstrakt verk. Det man kan skönja i verket är ett bord och två svarta karaffer, skildrade med varma färger samtidigt som de är ytmässiga. Föremålen ger skuggor men annars ytorna är enhetliga utan antydning till djup. Medan Wahlberg på 1960-talet använder sig mycket av populärkultur från USA i sin konst och fascineras särskilt av dess bilkultur, återvände han på 1970-talet till ett mer klassicerande måleri. Han lämnade de politiska och popkulturella inslagen och fokuserade på mer neutrala motiv där stilleben blev dominerande. Det var den geometriska abstraktionen som Wahlberg lockades av och influenserna från Giorgio de Chiricos (1888-1978) absoluta men samtidigt absurda stillhet lyser alltmer igenom ju mer 1970-talet närmar sig sitt slut. På Skärholmens tunnelbanestation finns en serie av hans målningar som skildrar en stad i New Mexico, från gryning till skymning.

Urban Torhamn, Utan titel
1944, 72x 92 cm
Tensta gymnasium

Denna målning är gjord mitt under Andra Världskriget av Urban Torhamn (1930-2010, Stockholm) som då var 14 år och elev på Norra Latin. Tre krigsfartyg seglar på böljande vågor. I horisonten är solen på väg upp eller ned och lyser upp himlen likt en explosion. Torhamn är främst känd som författare och uppmärksammades tidigt när han 1954 debuterade med novellsamlingen *Exil*. Han skrev poesi, kortare

berättelser och noveller. Torhamn var också verksam som litteraturkritiker på tidningarna *Arbetaren* och *Expressen*, på Sveriges Radio samt TV-kritiker för *Stockholms-Tidningen*. Torhamn kom från en konstnärlig bakgrund – både hans mor Ingegerd Torhamn och hans far Gunnar Torhamn var konstnärer. År 1951 var Torhamn med att starta den litterära sammanslutningen *Metamorforsgruppen* tillsammans med konstnären och författaren Öyvind Fahlström, författaren Birgitta Stenberg bland andra.

Modell av Tensta Gymnasium
Tensta Gymnasium

När innerstadsskolan *Norra Latin* lades ner 1982, byggdes *Tensta Gymnasium*, och hela administrationen från *Norra Latin* flyttades till *Tensta*. Byggnaden som huserar *Tensta Gymnasium* ritades av arkitekten Gösta Uddén (1927-2017) och färdigställdes 1984. Arkitekturen är inspirerad av både modernism och traditionell asiatisk arkitektur. Huruvida modellen är Uddéns egna är oklart.

Grafiska tekniker:

Träsnitt

Träsnitt är det vanligaste av högtrycks-metoderna. Högtryck innebär att bildtrycket kommer från tryckmediets upphöjda partier. I träsnitt används längdträstockar där fibrerna ligger parallellt med tryckytan. Materialet är relativt lättbearbetat.

Torrnål

Torrnål är en typ av djuptryck. I djuptryck utgörs färgpartierna i tryckmediet av ofta urgröpta ytor. I torrnålstekniken är ytorna mekaniskt framställda, med en form av nål på plåt. Vallarna som skapas av nålen utgör färgpartierna.

Etsning

Etsning är en typ av djuptryck. En använder ofta en etsnål på en plåt som är täckt med vax, harts och asfalt. I processen används syra som påverkar bildens resultat. Beroende av vilken syra som används skapas linjer och ytor av olika karaktär. Akvatint är en typ av etsning som ofta används för stora bildtytor. Bilden skapas på kopparplåt som täckts med damm och puts.

Litografi

Till skillnad från djuptryck och högtryck använder sig inte litografen av nivåskillnader för att få fram former. Det som plantrycket utnyttjar istället det faktum att fett och vatten avvisar varandra och däri uppstår bilder. "Lito" betyder sten på grekiska och just stentekniken är den traditionella metoden. Bilden tecknas på stenen med en särskild sorts tusch, som litotusch. När tuschet har torkat mattas ytfettet av med hartspulver och sedan etsas stenen.

Serigrafi

Serigrafi, eller screentryck, använder sig av en screenram som består av en ram på vilken en tunn genomsläppande duk har spänts. Färgen hålls i lagom mängd direkt ner i ramens insida. Med en rakel, en sorts skrapa, pressas färgen ut genom de ickemaskade partierna och ner på pappret som har lagts under ramen.

Konstprojekt på skolorna:

Under Konstskatten: Guldkorn från

Tenstas kommunala skolor arrangeras ett program på skolorna där de utrymmen som lämnats tomma efter att verk lånats ut till utställningen aktiveras tillsammans med inbjudna konstnärer som gör workshops och tillfälliga konstinstallationer.

Inbjudna konstnärer är Peter Geschwind och Thomas Elovsson (Enbacksskolan), Bernd Krauß och Nina Svensson (Elinsborgsskolan), Mats Adelman (Gullingskolan), och Ylva Westerlund (Spånga gymnasium).

Enbacksskolan

Enbacksskolan invigdes i oktober 1993. Det är en skola med undervisning från förskoleklass till årskurs 9 och som ligger på promenadavstånd från Spånga kyrka, Spånga idrottsplats samt Spånga by som är en 4H-gård. Skolan ritades av Lars-Ove Hemström och har många öppna ytor och ett fint bibliotek i en rotunda. Enbacksskolan har för närvarande 424 elever.

På Enbacksskolan:

Thomas Elovsson & Peter Geschwind
Time – Space Shuttle (Apollo Pavilion),
modell av printad vinyl på mdf, 2018

Är det en skulptur eller ett förstenat rymdskepp som landat i Enbacksskolans mediatek? I konstnärerna Thomas Elovssons och Peter Geschwinds föreställningsvärld befinner vi oss i en avlägsen framtid där arkeologer just har grävt fram den här märkliga byggnaden. Men vad är det egentligen som har frilagts? Det kan lika gärna vara en transformerfigur som en modell av en falafelrestaurang; eller kanske rent av något som hör hemma i en annan del av universum?

Skulpturen är en förminskad modell av konstnären Victor Pasmores verk Apollo Pavilion från 1970 som finns i Peterlee, en liten stad utanför Newcastle på engelska östkusten. Pasmores abstrakta verk kan beskrivas som en blandning av offentlig skulptur och ett stycke arkitektur och bildar en bro över en

---

konstgjord sjö. Peterlee är byggt tidigare än Tensta och kom till under vågen av så kallade "new towns" i Storbritannien – en bostadssatsning med syfte att bygga nya moderna bostäder åt framför allt gruvarbetarfamiljer. New town-projektet liknar på många sätt det svenska miljonprogrammet (1965-74) som Tensta är en del av. Paviljongen för också tankarna till de broar som sträcker sig över gångstråken i Tensta, en arkitektur som i sin tur är inspirerad av kanalerna i Venedig. I arbetet med modellen har Elovsson och Geschwind tittat på det historiska material som finns tillgängligt om paviljongen i Peterlee. Diskussioner mellan konstnären bakom verket, kommunen och lokalbefolkningen samsas med spekulerande material om vad som skulle kunna ha hänt med **Apollo Pavilion** i ett annat sammanhang. I Elovssons och Geschwinds händer har den förminskade paviljongen blivit till ett rymdskepp som färdas i tid och rum från Storbritannien till Tensta och vidare in i framtiden. Genom att blanda spekulerad historia och verklighet, forntid och framtid, modernism och science-fiction skapas en berättelse om vad paviljongen skulle kunna vara i en annan tid och på en annan plats.

Självpresentation:

"Vi känner varandra sedan länge och när vi båda två blev inbjudna att vara med på utställningen **Tensta museum: Rapporter från nya Sverige på Tensta konsthall** för fem år sedan så tyckte vi att det skulle vara kul att passa på att göra något tillsammans. Det blev en anledning att ses lite oftare och dessutom ett bra sätt att komma loss från sitt eget invanda sätt att göra saker på, när man kan bolla idéer med varandra, man vill ju själv kunna bli lite överraskad emellanåt. Sedan dess har vi fortsatt att jobba ihop med flera projekt, nyligen gjorde vi ett ljuskonstverk med abstrakta bilder och animationer på en 50 meter lång fasadvägg på ett aktivitetshus i Örebro i form av ett rutnät av flödande LED-lampor där vi lekte med tanken att själva byggnaden var en levande organism."

Thomas Elovsson och Peter Geschwind bor i Stockholm och har sedan 2013 samarbetat i gemensamma projekt både i utställningar och i offentlig miljö. Flera av deras arbeten utgår ifrån en historieskrivning som sedan utsätts för spekulationer om en alternativ och omdefinierad framtid. Verken rör sig mellan det flyktiga och det monumentala, och blandar modern högteknologi med traditionellt hantverk. Utställningar inkluderar **Tensta museum: Rapporter från nya Sverige, Tensta konsthall 2013, Galleria Nova WHW, Zagreb 2013, Stockholms läns Museum, Nacka 2015, Upstairs Basement I o II, Stockholm och Bryssel 2016.**

Elinsborgsskolan

Elinsborgsskolan byggdes 1970 och har ca 330 elever från förskoleklass till årskurs 6, uppdelat i två klasser per årskurs. Här finns även en förberedelseklass för nyanlända elever samt en särskild undervisningsgrupp, LK. För årskurs 5 och 6 har skolan en musikprofil. De yngre årskurserna har ett samarbete med **El Sistema** via kulturskolan. Byggnaden är ritad av Backström & Reinius, kända för sina stjärnhus i Gröndal, punkthus på Danviksklippan, Vällingby Centrum och Farsta Centrum. De står även bakom Åhléns vid Sergels torg och femte Hötorgsskrapan.

På Elinsborgsskolan:

Bernd Krauß & Nina Svensson
Pling - Du har ett Meddelande. Frukt och Mobil, workshops i samarbete med Elinsborgsskolans fritidshem.

Resultatet från arbetet visas i vitriner, en på fritidshemmet på Elinsborgsskolan och en på en mobilaffär i Tensta centrum.

Utgångspunkten för **Bernd Krauß** och **Nina Svenssons** arbete på Elinsborgsskolan är en liten, underfundig målning i akryl av **Merete Herrström** med titeln **Privata Samtal**. Verket ingår i utställningen **Konstskatten: Guldkorn** från Tenstas kommunala skolor på **Tensta konsthall** – ett utlån som i sin tur har skapat ett hålrum på skolan.

Målningen visar en röd, gammaldags telefon med lur och sifferskiva. Ovanför telefonen står det en lapp med förmaningen "privata samtal undanbedes". Verket hänger vanligtvis i skolans lärarrum och är där placerad i en före detta telefonkiosk som idag av naturliga skäl är ett förrådsutrymme. Ingen behöver en telefonhytt men alla behöver ett förråd. Som ett sätt att fylla det hålrum som skapats av verkets frånvaro har Bernd Krauss och Nina Svenssons arbetat på Elinsborgsskolans fritidshem och bjudit in elever att delta i en öppen ateljé. Gemensamma besök på konsthallen med syfte att tillsammans studera verket i fråga har kombinerats med praktiskt arbete i lera där eleverna uppdaterat motivet till dagens eller framtidens smartphones. Samtidigt som eleverna gjorde sin egen telefon blev språk och bild centralt – samtal översattes genom symboler, bokstäver och bilder tagna med deras smartphones. Eleverna modellerade ut språket visuellt och formade ett objekt, och tillsammans bildar objekten ett samtal. Ett privat samtal om en så vill. De keramiska objekten och dokumentation från workshopen finns att se på fritidsgården i ett vitrinskåp som är "inrett" av Bernd Krauss. Senare i vår kommer spår från projektet att synas på Elinsborgsskolan och i centrum.

Bernd Krauß (Nürnberg/Rotterdam) är intresserad av de olika nivåer som ryms inom den mänskliga kreativiteten och dess olika manifestationer. Hans konst refererar både till vardagliga erfarenheter och utmaningar av finkultur - själv förkroppsligar han på en och samma gång hobbyisten och samtidskonstnären. Krauß använder såväl klassiska hantverksmetoder som konceptuella tillvägagångssätt. Genom att bädda in sin produktion i olika kulturella format förstärker han motsättningen mellan form och innehåll. Det handlar om en arbetsmodell som kräver en anpassning av konstnärens identitet inom de skiftande förhållanden som råder på varje institution.

Nina Svenssons (Timrå/Stockholm) arbeten är ofta platsspecifika i

meningen att hon låter sammanhanget, rummet, området och institutionen vara med och formulera frågeställningarna i konstverket. Därför blir hennes fysiska närvaro viktig, och många projekt sträcker sig över längre tid. I sitt undersökande använder hon sig ofta av arbetsmodeller som t ex bildningsresor och studiecirkel. Ett intresse för det perifera, marginaliserade och vardagliga förenar många av hennes arbeten. Stockholmsförörternas caféer, spel på V75 och inventeringar av organisationers och företags konstsamlingar är några ämnen som ryms inom hennes praktik.

Gullingskolan

Gullingskolan byggdes 1969 efter ritningar av Gösta Uddén (1927-2017) och Olle Wählström (1926), som arbetade ihop 1958-1975. Skolan har cirka 300 elever från förskoleklass till år sex. I personalen finns cirka 70 personer som samverkar för att utbilda och utveckla eleverna. På Gullingskolan finns också grundsärskola för elever från förskoleklass till år 6. Grundsärskolan är en egen skolform för elever som inte har möjlighet att nå upp till grundskolans kunskapsmål.

På Gullingskolan:

Mats Adelman

Utan titel, 2013

stort landskap med örn, akvarell

Utan titel, 2018

litet landskap med örn, akvarell

Utan titel, 2018, lada/loge, akvarell

Utan titel, 2018

tältbyggnad, akvarell/teckning/text

Utan titel, 2018

uggla vid byggnad, akvarell

Utan titel, 2017

landskap med husvagn, akvarell

Utan titel, 1983

hornuggla/barnteckning, färgpenna

Utan titel, 1983

kungsörn/barnteckning, akvarell

En hornuggla och en kungsörn betraktar stillsamt de elever som slår sig ned och väntar i skolhälsovårdens kapprum. De naturtrogna akvarellerna målades av konstnären Mats Adelman när han var nio år gammal och utgör en av

utgångspunkterna för en serie verk som tillfälligt flyttat in på Gullingskolan. Placerad mitt emot djurstudierna finns en målning föreställande Järvafältet sett från konstnärens vardagsrumsfönster i Tensta. Landskapet är inte helt igenkänningsbart men man kan se detaljer som Tensta motorvägsöverdäckning, en husvagnsbosättning, vägdragningar och Hansta naturreservat vid horisonten. I bildsvitens övriga verk kombineras element från dessa två världar och bildar halvt påhittade landskap som till viss del liknar Järvafältet. Barndoms-motiven vävs samman med de faktiska omgivningar som återfinns runt konstnärens bostad och ateljé. Här märks blandningen av fält och skogsmark men också närheten till mänsklig aktivitet, synlig genom byggnader i olika grader av förfall och kvarglömt skräp. Bland motiven finns också anteckningsblock med nedskrivna anteckningar om bland annat dyslexi samt en skiss för hur man skulle kunna konstruera en tältbostad med hjälp av murstocken från ett förfallet hus.

Mats Adelman är bosatt och verksam i Tensta och har ateljé på Eggeby gård som är belägen på Järvafältet mellan Tensta och Kista. Han arbetar med tekniker som akvarellmåleri och teckning men även skulptur i form av modeller, träkonstruktioner och möbler. Motiven i teckningarna och målningarna är ofta uppbyggda som en slags filmsettings eller scenbeskrivningar. Platsskildringarna är gjorda ur minnet eller helt ur fantasin men drar samtidigt åt ett uttryck som liknar det naturrealistiska avbildandet. Det blir ett slags detaljerade beskrivningar över platser som inte finns. Adelman har en masterexamen i fri konst från Malmö Konsthögskola.

Spånga gymnasium

På Spånga gymnasium kan man välja mellan att läsa ett högskoleförberedande program, som naturvetenskapsprogrammet eller ekonomiprogrammet, eller ett yrkesprogram, som naturbruksprogrammet där det finns två olika lärlingsinriktningar: häst och trädgård. På Spånga gymnasium går

idag ungefär 600 elever. Skolan ligger på gångavstånd från Spånga station. Spånga Gymnasium grundades först som ett kommunalt gymnasium 1956. Det nuvarande skolhuset invigdes 1947 och byggdes ut 1954 och 1964. Arkitekter var Gunnar Wejke (1905-1957) och Kjell Ödéén (1904-1985), som tillsammans även ritade Gymnastiska Centralinstitutet i Lill-Jansskogen och Aq-va-kul i Malmö. Under 1970-talet startade uppbyggnaden av skolans djurhus och sedan mitten av 80-talet har djurvårdare för sällskapsdjur i djurparker, djursjukhus mm utbildats här. Skolan genomgick en renovering mellan 2004 och 2006 och i samband med det invigdes även djurhusets stora tropikavdelning.

På Spånga gymnasium:

Ylva Westerlund

The new hird, 2017

inramade uppslag från serie

The collector, 2017

lackad målning i svart ram

Gigant, 2017, lackad målning i svart ram

She remembers..., 2017

lackad målning i svart ram

Platsen som tecknas fram i Ylva Westerlunds science-fictionserier är Järvafältet men naturen är förvandlad och tiden är ur led. Här är den ekologiska katastrofen stundande, eller har den redan inträffat? Landskapet kan verka dystopiskt men i Westerlunds berättelse är förödelsen också en möjlig gnista för positiv förändring, där andra perspektiv och nya idéer kan växa fram. Titeln "Den nya hjorden" kan läsas som planeten jorden med gammal stavning, men också som en flock. Översatt till engelska rymmer den ytterligare betydelser och kan hänvisa till en personlig skara krigare, en vakttrupp som också återfinns som varelser i teckningarna.

På Spånga gymnasium har seriens brutits upp och placerats ut runt om på skolan där det tidigare hängt verk som nu återfinns på Tensta konsthall som en del av utställningen Konstskatten: Guldkorn från Tenstas kommunala skolor. Teckningarna kan över tid – när

personal och elever rör sig i korridorer – pusslas ihop till en hel berättelse. Serieteckningarnas svärta får också resonans i den grafik som den placerats intill. En länk skapas mellan det nya och det befintliga och påminner om olika strategier för att sprida konst till fler. Ylva Westerlund är bosatt och verksam i Tensta. Hennes arbete har sin bas i en ateljé på Eggeby gård som ligger på det närbelägna Järvafältet. Westerlund utgår ofta från speciella och lokala förhållanden till exempel den norrländska bruksorten Husum där hon är uppvuxen, Järvafältets naturområde, museets potential för alternativ historieskrivning och vilka flöden som räknas som läckage. Westerlund arbetar ofta teckningsbaserat, där teckningarna ofta är utförda i en illustrativ berättande stil med drag av serieteckning, affischkonst och vetenskapliga illustrationer. Text är också en viktig del av berättandet. Under 2017 har Ylva Westerlund genomfört en rad projekt tillsammans med Tensta konsthall men har också visats på bland annat Nordiska Biennalen för Samtidskonst i Moss, Norge, Galley Krasny/Red i Moskva och Contemporary Art Center i Vilnius.

Hjulsta grundskola

Hjulsta grundskola byggdes 1971 och har ca 400 elever från förskoleklass till årskurs 9. Skolbyggnaden ligger mitt i området och knappt 100 m från tunnelbanestationen i Hjulsta. Skolan består av en låg- och mellanstadiedel och en högstadiedel med en stor skolgård där det finns plats för en rad uteaktiviteter. Många elever har svenska som sitt andraspråk och därför lägger skolan stor vikt vid ett språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen. Arkitekten Åke Östin (1924-1979) har även ritat Nälstaskolan i Vällingby, Sundbybergs simhall och bostadsområdet Hallonbergen. Under flera år var han stadsarkitekt i Sundbyberg.

Tensta gymnasium

Tensta gymnasium är just nu ett gymnasium specifikt för nyanlända. Undervisningen har fokus i att stärka elevernas kunskaper i det svenska språket kring ett ämnesinnehåll samt

att anpassa deras redan tidigare förvärvade kunskaper till målen i den svenska skolans läroplan. Utbildningen fokuserar på att leda eleverna vidare till framtida studier eller arbete, de får möjlighet att uppnå godkända betyg i åtta respektive tolv ämnen. De får även möjlighet att göra praktik och lära sig mer om arbetslivet. Tidigare har skolan haft en bredare utbildningsverksamhet och det kommer den även att få efter att skolan har genomgått sin renovering som ska sättas igång hösten 2018. Tensta gymnasium etablerades efter att innerstadsskolan Norra Latin hade lagts ner 1982. I två år bedrevs undervisningen i Norra latins lokaler med namnet Tensta gymnasium i Norra Latin.

Via Norra Latin går Tensta gymnasium, invigt 1984, tillbaka till medeltidens Stockholm. I själva verket hade skolan kunnat fira 703 år 2018 eftersom berättelsen om Norra Latins ursprung, byskolan i Gamla stan, är dokumenterad från 1315. Byskolan sägs ha legat strax norr om Storkyrkan, där Kungliga slottet nu ligger. Undervisningen vid Byskolan sköttes av Storkyrkans präster. Den förste kände rektorn eller "scolemästaren" hette Arvidius och det var på 1310-talet. Från 1500-talet känner en i princip till alla rektorer i obruten följd. Att utses till rektor för den här skolan innebar en säker karriär: många av skolans rektorer blev sedermera biskopar, ärkebiskopar, professorer eller intog stolar i Svenska Akademien. Den mest berömda personen är Olaus Petri, som var den som, under kung Gustav Vasas beskydd, gjorde Sverige till ett protestantiskt land. Med reformationen lades klostren ner och därmed även franciskanerklostret på Riddarholmen dit skolan flyttade. Byskolan, som bytte namn till Stockholms trivialskola, blev kvar på den adressen till 1666. Då skedde en återflyttning till det inre av Gamla stan. 1814 flyttade skolan ännu en gång till Riddarholmen, till Birger Jarls torg 7 och 1890 kunde skolan flytta in i en ny ståtlig palatsbyggnad vid Norra Bantorget.

När Norra Latin invigdes 1880 ansågs skolan vara en av de viktigaste byggnaderna i ett lokalsamhälle. Kungen själv, som då hette Oscar II, samt hans son Prins Eugen, invigde byggnaden. Nu inleddes ett verkligt lysande skede i skolans historia. Norra Latin betraktades som den främsta och mest prestigefyllda skolan i hela landet. Men det var bara för pojkar – flickor fick börja först i slutet av 1950-talet. När Norra Latin lades ner och utlokaliserades till Tensta var tanken att gymnasiet skulle, precis som dess "förfäder", gå i bräschen och utgöra en förebild för morgondagens utbildning. Byggnaden ritades av Gösta Uddén (1927-2017) och är modern med generösa ljusinsläpp och fasad i oljad träpanel. Särskilt vinterträdgården väckte uppmärksamhet när gymnasiet invigdes. Här talades 2014 mer än sextio olika språk och de 740 eleverna följde en rad gymnasieprogram, men gemensamt fokus låg på integrerad kunskap som knöts ihop av ämnet historia. Något som bokstavligen materialiserar gymnasiets historia är dess konstsamling som överlevt omorganiseringarna och följt med från tidigare skolbyggnader.

Programaktiviteter:

Medborgare till medborgare

Tisdagar 12:00–14:00

Medborgare till medborgare syftar till att skapa en mötesplats för nyanlända som behöver stöd och kunskap om samhället i Sverige. En rådgivningsverksamhet som kan handla om allt från myndighets-kontakter och språkträning, till att förmedla kontakt mellan personer med liknande bakgrund. Med utgångspunkt i konsthallens program möts också gruppen i gemensamma samtal om konst och samhällsfrågor. Under ledning av Fahyma Alnablsi, Tensta konsthall.

Språkcafé

Fredagar och söndagar, 14:00–17:00

The Silent University är en autonom kunskapsplattform för asylsökande, flyktingar och papperslösa initierad av konstnären Ahmet Ögüt. Språkcaféet är öppet för alla som vill lära sig grunderna

i svenska och arabiska men också träffa nya vänner och dela erfarenheter och tankar. Särskilt välkomna är deltagare som står utanför det svenska utbildningssystemet i väntan på asyl. The Silent Universitys referensbibliotek finns tillgängligt i Klassrummet. Med Fahyma Alnablsi, Tensta konsthall.

The Silent University: Engelskt språkcafé

Onsdagar 14:00–16:00

Under hösten arrangeras varje onsdag ett engelskt språkcafé på Tensta konsthall. Den pedagogiska modellen baseras på att skapa en informell situation för lärande där språket praktiseras genom att fika, umgås och konversera. Veckans händelser, intressen och konsthallens aktuella utställningar diskuteras. Volontärer är välkomna att delta, maila hanna@tenstakonsthall.se.

Kvinnocafé

**Tisdagar, torsdagar och lördagar
13:00–16:00**

Kvinnor från Järvaområdet möts för att arbeta med olika typer av hantverk och slöjd. Genom det gemensamma handarbetet möjliggörs ett tryggt rum där samtalet och utbytet av erfarenheter står i centrum. Det hantverkskunnande som kvinnorna i gruppen redan besitter plockas upp och lärarrollen alternerar. På så sätt delas kunskap kring tekniker som smycketillverkning, stickning och virkning. Kvinnocaféet är en förtrolig mötesplats fri från krav, kostnader och kommersiella intressen. I samarbete med Kvinnocenter i Tensta-Hjulsta.

Konstklubben

Torsdagar 15:30–17:00

Hösten 2017 startades en ny Konstklubb på Tensta konsthall på initiativ av en 10-årig konstentusiast från Tensta. Klubben som riktar sig mot barn i åldern 9–12 år träffas en eftermiddag i veckan för att prova på olika konstnärliga tekniker och material, träffa konstnärer, göra utflykter och prata om konst med utgångspunkt i de aktuella utställningarna. I samarbete med Kulturskolan Järva. Anmälan till nina@tenstakonsthall.se

Datum

Torsdagar och lördagar, 14:00
Allmän introduktion till aktuella utställningar

Tisdag 6.2, 17:00-20:00

Öppning Snart nog: Konst och handling samt Konstskatten: Guldkorn från Tenstas kommunala skolor.
Performance Nattens drottning av Ingela Ihrman

Torsdag 15.2, 14:00

Introduktion till vårens utställningar av Maria Lind

Torsdag 8.3, 14:00

Introduktion till vårens utställningar av Monika Wallin

Lördag 10.3, 14:00

Introduktion till vårens utställningar av Monika Wallin

Torsdag 12.4, 14:00

Introduktion till vårens utställningar av Monika Wallin

Torsdag 26.4, 14:00

Introduktion till vårens utställningar av Maria Lind

Personal på Tensta konsthall

Asha Mohamed

assistent

Didem Yildirim

produktionsassistent och ljudtekniker

Fahyma Alnablsi

receptionsansvarig och språkcaféledare

Hanna Nordell

producent

Hedvig Wiezell

förmedling och infrastruktur

Isabella Tjäder

kommunikatör och pressansvarig

Makda Embaie

assistent

Maria Lind

chef

Muna Al Yaqoobi

assistent Kvinnocafé

Nina Svensson

förmedling

Värdar

Ailin Moaf Mirlashari

Fredda Berg

Makda Embaie

Rasmus Sjöbeck

Praktikanter

Annelie Tzenetzakis

Belgutei Enkhnaran

Rasmus Sjöbeck

Installering

Eva Rocco Kenell

Ingrid Jansson

Johan Wahlgren

Martin Gustafson

Ulrika Gomm

Tack till

Anitha Sidefors

Caroline Cloarec

Emily Fahlén

Monika Wallin

Pia Sandström

Rasmus Sjöbeck

Stefan Petersson

Susanna Franzén

Susanne Heikman Lundberg

Tomas Andersson

Urban Wikström